

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ในบรรดาปัจจัยการบริหารซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการ นั้น คนหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะสร้างสรรค์งานให้เจริญก้าวหน้า (ธนะวัฒน์ ตั้งวงษ์เจริญ, 2539) ดังคำกล่าวที่ว่าคนสำคัญยิ่งกว่าสิ่งของมากมายนัก เพราะถ้าคนมีความสามารถแล้วทุกสิ่งทุกอย่างก็จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (สมพงษ์ เกษมสิน, 2526) การทำงานจะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทุกฝ่ายในหน่วยงานจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ในการที่บุคคลจะอุทิศตนเพื่อหน่วยงานนั้น ต้องมีสิ่งมาจูงใจให้พวกเขาเหล่านั้นยอมปฏิบัติตามเป้าหมาย นั่นคือต้องสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรนั่นเอง

ดังที่ ศาสตราจารย์ Stephen P. Robbins ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ทุกๆ องค์การต้องประกอบด้วยคนซึ่งจะมาร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ และองค์การจำเป็นต้องพัฒนาคนเหล่านั้นให้เกิดความชำนาญในการทำงานมากขึ้น สร้างแรงจูงใจให้เขาทั้งหลายได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และมั่นใจว่าเขายังคงรักษาข้อผูกพันที่มีต่อองค์การนั้นต่อไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งต่อการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ (อ้างถึงใน ธนะวัฒน์ ตั้งวงษ์เจริญ, 2539)

การที่บุคคลจะยินยอมทำงานที่ได้รับมอบหมายเนื่องจากบุคคลนั้นมีความยินดีและความพอใจในงาน ซึ่งความพอใจในงานเป็นที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญมากประการหนึ่งในการทำงาน จะช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างดีที่สุด ประหยัดที่สุดและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะบุคคลนั้นจะปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียรยิ่งขึ้น ใช้เวลาในการปฏิบัติงานมากขึ้นและตั้งใจทำงานมากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ในทางตรงข้ามหากบุคคลไม่มีความพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ งานจะดำเนินไปด้วยความล้มเหลว ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงานจะหมดไป การปฏิบัติหน้าที่ที่จะเฉื่อยชาลงทุกทีและทำให้ประสิทธิภาพของงานด้อยลง (เดอซาล, 2522)

แรงจูงใจ (Motivation) เป็นขบวนการที่สำคัญยิ่งในการบริหารบุคคล เพราะเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์การเดียวกัน ตั้งแต่ผู้บริหาร

สุดยอดจนถึงลูกจ้างเล็กๆ ขององค์กร พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจจะสนองตอบความต้องการของมนุษย์ ในรูปที่สร้างความพึงพอใจซึ่งกันและกัน และกระตุ้นให้เกิดความอดสาหะที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในงานของตนและตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ความหมายของแรงจูงใจที่เห็นได้ชัดคือ ความเต็มใจที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมีสภาพที่จะสามารถทำกรนั้นได้ เพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่างของแต่ละบุคคล ความต้องการตามนัยนี้หมายถึง สภาพจิตใจที่จะก่อให้เกิดการตั้งจุดใจ ดังนั้นเมื่อคนได้รับแรงจูงใจย่อมมีความบันดาลใจในการสร้างสรรค์ความก้าวหน้าให้แก่ตนเองและผลสำเร็จโดยส่วนรวมให้แก่องค์กร (ชูทิศ รัตนทัศนีย์, 2525)

ดังนั้นแรงจูงใจในการทำงานที่สามารถสร้างความพอใจในงาน จึงนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในองค์กร สำหรับในส่วนของกองทัพเรือนั้น หากมองจากโครงสร้างจะเห็นว่ามีลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารของราชการแผ่นดินไทย โดยขึ้นกับกองบังคับบัญชา กับกองบัญชาการทหารสูงสุด และกระทรวงกลาโหม ตามลำดับ หรืออาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างของกองทัพเรือมีรูปแบบที่เรียกว่า องค์กรรูปนัย (formal organization) จะเกิดขึ้นเมื่อมีกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปประสานความร่วมมือด้วยจิตสำนึกที่มีต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (ชูทิศ รัตนทัศนีย์, 2525)

การแบ่งส่วนราชการของกองทัพเรือ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพเรือ กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2532 ได้แบ่งส่วนราชการกองทัพเรือ ดังนี้ (อ้างถึงใน กรพินธุ์ พรหมศิริ, 2537)

1. สำนักเลขานุการกองทัพเรือ
2. กรมสารบรรณทหารเรือ
3. กรมกำลังพลกองทัพเรือ
4. กรมข่าวทหารเรือ
5. กรมยุทธการทหารเรือ
6. กรมส่งบำรุงกำลังทหารเรือ
7. กรมสื่อสารทหารเรือ
8. กรมจเรทหารเรือ
9. สำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ
10. สำนักงานตรวจบัญชีทหารเรือ
11. กองเรือยุทธการ
12. หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน
13. หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง

14. ฐานทัพเรือสัตหีบ
15. สถานีทหารเรือกรุงเทพ
16. สถานีทหารเรือสงขลา
17. สถานีทหารเรือพังงา
18. กรมอุทกทหารเรือ
19. กรมอิเล็กทรอนิกส์ทหารเรือ
20. กรมช่างโยธาทหารเรือ
21. กรมสรรพาวุธทหารเรือ
22. กรมพลธิการทหารเรือ
23. กรมแพทย์ทหารเรือ
24. กรมการเงินทหารเรือ
25. กรมขนส่งทหารเรือ
26. กรมอุทกศาสตร์ทหารเรือ
27. กรมสวัสดิการทหารเรือ
28. กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ
29. สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารเรือ
30. สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง
31. กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
32. หน่วยทหารอื่นซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากองร้อย กองพัน กรม หรือกองพล ซึ่งขึ้นตรงต่อกองทัพเรือ เช่น กรม สท.ทร.

จะเห็นว่าจากลักษณะโครงสร้างกองทัพเรือมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็นหลายส่วน ซึ่งความจำเป็นในการรักษาทรัพยากรบุคคลให้คงอยู่กับหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในบางครั้งอาจมีปัญหาดังกล่าวตามมามากมายและจำเป็นที่ต้องแก้ไข เช่น ปัญหาการบริหาร ปัญหาการปกครองบังคับบัญชา ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงาน เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้นทางหน่วยงานจำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพราะหากผู้ปฏิบัติงานไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน เนื่องมาจากปัจจัยในการทำงานต่างๆ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ ภารกิจหรือเป้าหมายของกองทัพเรือก็คงไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ แต่หากผู้ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจในการทำงาน ก็สามารถจะทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยดี

กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ เป็นหน่วยเทคนิคสายงานวิทยาศาสตร์ มีหน้าที่ดำเนินการในเรื่อง การวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ทางทหาร การวิเคราะห์และทดสอบทาง

วิทยาศาสตร์ การส่งบำรุงกำลังสายวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติงานทางนิวเคลียร์ ชีวะ เคมี ตลอดจนการฝึก ศึกษา อบรมทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ดำเนินการในการวิเคราะห์และทดสอบพัสดุตามที่ได้รับมอบหมาย ประสานงาน แนะนำ และกำกับการกิจการทางวิทยาศาสตร์ของหน่วยต่างๆ โดยมีเจ้ากรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ การแบ่งส่วนราชการเป็นส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกองทัพเรือ มีขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญ คือ

1. อำนวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลเกี่ยวกับกิจการวิทยาศาสตร์ รวมทั้งงานด้านโครงการและงบประมาณ
2. ดำเนินการวิเคราะห์ ทดสอบ ทดลองพัสดุ ทางวิทยาศาสตร์
3. ดำเนินการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ศึกษาวิจัย และพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการปฏิบัติและป้องกันนิวเคลียร์ ชีวะ เคมี
4. กำหนดคุณลักษณะเฉพาะและจัดทำหมายเลขพัสดุสายวิทยาศาสตร์
5. ดำเนินการส่งบำรุงพัสดุสายวิทยาศาสตร์ให้กับหน่วยต่างๆ ในกองทัพเรือ
6. ดำเนินการผลิตพัสดุสายวิทยาศาสตร์ตามความต้องการของกองทัพเรือ
7. ให้การฝึก ศึกษา อบรม กำลังพลเหล่าวิทยาศาสตร์
8. กำหนดหลักนิยม จัดทำตำรา เอกสาร เผยแพร่วิทยาการทางวิทยาศาสตร์ และนิวเคลียร์ ชีวะ เคมี
9. ดำเนินการจัดหาเก็บรักษาแจกจ่ายและจำหน่ายพัสดุทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งรักษาระดับตามเกณฑ์สะสม

กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ แบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 กอง และ 3 แผนก ดังนี้

1. กองแผนและโครงการ มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับการดำเนินการกรรวิธีข้อมูลในด้านวิทยาศาสตร์ และดำเนินการเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการและงบประมาณ การกำลังพล การศึกษา การส่งกำลังและซ่อมบำรุง การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะและจัดทำหมายเลขพัสดุสายวิทยาศาสตร์

2. กองวิเคราะห์และทดสอบ มีหน้าที่ดำเนินการ ศึกษา ค้นคว้า แนะนำและควบคุม ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานและรายงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ และทดสอบพัสดุต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งประสานงานกับส่วนราชการเหล่าทัพ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในด้านวิทยาศาสตร์

3. กองวิทยาการ มีหน้าที่ค้นคว้ารวบรวมข้อมูล ศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และนิวเคลียร์ ชีวะ เคมี อำนวยการเกี่ยวกับการปฏิบัติและป้องกันทางนิวเคลียร์ ชีวะ เคมี จัดเทียบมาตรฐานพัสดุตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกศึกษาอบรมทางวิทยาศาสตร์

4. กองผลิตและซ่อมบำรุง มีหน้าที่ผลิตก๊าซ สารเคมีและพัสดุทางวิทยาศาสตร์ ตรวจสอบท่อบรรจุก๊าซและสารเคมีอุปกรณ์ดับเพลิง ซ่อมบำรุงเครื่องมือ เครื่องใช้ทางวิทยาศาสตร์ และให้การสนับสนุนกิจกรรมวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในราชการทหาร

5. แผนกธุรการ มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการ งานสารบรรณ การรักษาความปลอดภัยและการบริการต่างๆ

6. แผนกการเงิน มีหน้าที่รับ - จ่ายเงินทำบัญชีตรวจสอบหลักฐานการเงินควบคุมการเบิกจ่ายเงินให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

7. แผนกคลังวิทยาศาสตร์ มีหน้าที่จัดหา เก็บรักษา แจกจ่ายเคมีภัณฑ์ เครื่องมืออุปกรณ์วิทยาศาสตร์ให้กับหน่วยงานต่างๆ ในกองทัพเรือ

จากการกำหนดหน้าที่การงานและการแบ่งส่วนราชการของกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ จะเห็นได้ว่ามีหน้าที่ภารกิจมากมายและมีอัตรากำลังพลที่ต้องรับผิดชอบจำนวนมาก จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ข้าราชการทหารเรือ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ก็เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารเรือว่ามีปัจจัยใดบ้างและอยู่ในระดับใด โดยเลือกทำการศึกษาเฉพาะหน่วยงานที่สังกัดกองทัพเรือ ได้แก่ กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ นอกจากนี้ยังจะทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขเพื่อนำไปปรับปรุงให้ทั้งหน่วยงานและบุคลากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารเรือ
2. เพื่อศึกษาระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารเรือ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของข้าราชการทหารเรือ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ทั้งหน่วยงานและข้าราชการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษารั้งนี้จะทำการศึกษาดังปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารเรือ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการทหารเรือ ที่ปฏิบัติราชการอยู่ในกองทัพเรือ สังกัดกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ โดยทำการศึกษาจากกลุ่มนายทหารชั้นสัญญาบัตรและกลุ่มนายทหารชั้นประทวน ที่เลือกทำการศึกษาเฉพาะกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ นั้น เนื่องมาจากลักษณะโครงสร้างของกองทัพเรือที่กล่าวมาแล้วว่ามีทั้งภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมากมาย ประกอบกับมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็นหลายส่วน ซึ่งหากนำมาทำการศึกษาทั้งหมดแล้ว จะทำให้ข้อมูลที่ได้มายากต่อการวิเคราะห์และเป็นเรื่องยากที่จะศึกษาปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับกองทัพเรือได้อย่างทั่วถึง จึงได้จำกัดขอบเขตการวิจัยเฉพาะกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือเท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารเรือ
2. ทำให้ทราบถึงระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารเรือ
3. เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้นำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงหน่วยงานและบำรุงขวัญและกำลังใจให้แก่ข้าราชการทหารเรือ เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในงานของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลแก่ หน่วยงานของกองทัพเรือเองด้วย